

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Aliqua certa notantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

sed licet ens præscindatur à suis inferioribus, nihilominus est aliud ad aliud, quia in creaturis est ad Deum, & ens in accidenti est ad substantiam.

2 Secundo, quando effectus non adæquat virtutem causæ, nomen utriusque commune non dicitur univocum, sed analogum; atqui quomodocunque præscindatur ens à Deo, & à creaturis ratio entis, quæ participatur à creatura est effectus, & non adæquat virtutem Dei, quæ est causa: ergo ratio entis est analogæ.

3 Tercio, quia etiam licet præscindatur ratio entis à Deo, & à creaturis, illa ratio in Deo essentialiter includit omnem perfectionem entis, in creatura vero non includit, sed potius est finita, & limitata ad aliquod genus perfectionis: ergo ratio entis quomodocunque præscindatur, dicitur inæqualitatem in se ergo dicit analogiam.

4 Quarto, quia creatura essentialiter est ens per participationem eius esse, quod in Deo est per essentiam; unde omnis creatura est ens per habitudinem ad Deum, quatenus habet dependentiam essentialem ab illo: ergo de essentia entis creati est illa dependentia; ergo etiam si præscindatur, præscinditur cum illa, quia res non potest præscindi ab illo, quod est illi essentialiter; unde præscisio non potest tollere inæqualitatem in ente, respectu Dei; & creaturæ: ergo non potest tollere analogiam.

5 Quinto si ens ut præcisum simpliciter à substantia & accidenti, esset univocum ad illa, posset in eorum definitionibus poni, quia conceptus univocus essentialis ponitur in definitione rei: sed Aristoteles asserit, ens non poni in definitionibus: ergo ens non est univocum, etiam si sit præcisum.

6 Ultimo; quia si ex eo quod ens esset præcisum esset univocum, esset genus ad Deum, & ad creaturas; sed hoc est falsum, quia Deus non est sub genere, ut omnes Patres & Theologi asserunt: ergo ens præcisum non est univocum. Maior sic probatur; quia genus est illud, quod est unum univocum in multis specie distinctis; sed ens ut sic præcisum esset unum univocum in Deo & creaturis, quæ plusquam specie differunt: ergo esset genus respectu illorum.

SECTIO II.

Aliqua certa notantur.

7 **V**nvoca, quæ græcè synonyma dicuntur (nam quæ nunc apud grammaticos synonyma appellantur proprie polyonyma vocari debent) sic definit Aristoteles, *cap. I. Categoria- rum*, univoca ea dicuntur, quorum & nomen commune est, & ratio substantiæ nomini accommodata eadem est, ut animal dicitur, & ipse homo & equus, nomine namque communi, & homo, & equus animalia nuncupantur, & ratio quoque substantiæ utriusque eadem est; sic Aristoteles.

8 Explicatur hæc definitio, univoca sunt quæ conveniunt in una ratione communi significata per unum nomen, quæ ratio eadem est illis sine aliqua inæqualitate; ex parte ipsius rationis communis, v.g. homo, & equus sunt univoca in animali, quia per illud univocum nomen animal significatur ratio naturæ viventis sensibilis equaliter

R. P. Ildeph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

participabilis ab illis, ita ut in illa ratione superiori quæ convenit illis, detur omnino æqualitas, & eadem ratio perfectionis sine ulla inæqualitate ex parte sua.

Prima particula definitionis Aristotelis (univoca videlicet) denotat, ut asserunt D. Thomas, Scotus, & alij res in se non esse univocas, nisi quatenus eodem nomine, & conceptu significantur; illa particula, quorum nomen est commune, ponitur, quia per illam non significantur immediate univocata, in quo ab æquivocis distinguuntur univoca; illa particula, ratio substantiæ, apud aliquos Doctores, v.g. apud Labellum, Hurtado, & alios significat conceptum obiectivum, ut album respectu hominis, & parietis; Scotus autem, & Scotica schola asserunt, significare definitionem essentialem aut proprie sumptam, qualis est rerum genere, & differentia constantium, aut large, ut comprehendit quancunque rerum simplicium essentialium explicationem, ut generum Supremo- rum, & hoc magis videtur accedere ad mentem Aristotelis in hoc capite, qui explicans definitionem à se positam exemplis equi, & hominis convenientium in ratione animalis essentiali utriusque, denotat clarissime se loquutum fuisse de essentiali ratione univocorum, non de accidentali.

Illam particula, substantia, non ponitur pro ea, quæ ab accidentibus distinguitur, propriumque prædicamentum constituit, sed pro quovis prædicato obiectivo, quod æqualiter prædicatur de rebus, quatenus distinguitur ab ipso nomine, in quo conveniunt univocata, ratione cuius distinguuntur univoca ab æquivocis, quia tum æquivoca, quam univoca conveniunt in uno nomine, ut v.g. lytus, piscis, & animal latrabile conveniunt in uno nomine canis, sicut homo, & leo in uno nomine animalis, cum hoc tamen discrimine, quod homo, & leo non solum conveniunt in nomine uno, sed etiam in una ratione obiectiva, quæ ab illis præscinditur, & de illis prædicatur æqualiter; v.g. in natura viventis sensibilis ut sic: Illa autem tria, quæ nomine canis significantur, præter nomen, in nulla ratione obiectiva omnino eadem æqualiter prædicabili de illis significata per illud nomen conveniunt; nam illud nomen primo impositum est illis omnibus, potius ad significanda ea, quæ inter se maxime differunt secundum proprias differentias, per quas inter se diversificantur, quam secundum aliquam rationem obiectivam, in qua uniantur, & quæ ipsis sine ulla inæqualitate, & diversitate; & hæc est propria differentia, quæ versatur inter univoca, & æquivoca.

Item illa particula omnino eadem; denotat rationem communem significatam per nomen univocum esse omnino unam sine ulla diversitate, & differentia reperta in ipsa ratione, quæ æqualiter, & æque perfecte reperitur in univocatis, & prædicatur de ipsis, quod adeo proprium est illis ut in eo præcipue univoca ab analogis differant, quia univocis communis est una vox, unus conceptus formalis, & unum obiectum sine ulla differentia, inæqualitate, & diversitate ex parte ipsius convenit ipsis, v.g. vivens, quod est nomen univocum respectu hominis, leonis &c. est unum in ratione vocis, & significat idem obiectum eandem scilicet naturam viventis sensibilis eodem conceptu apprehensam; tale enim obiectum est idem identitate præcisiva fundata in similitudi-

M z ne;

ne, & convenientia univocatorum; analogum autem nomen, licet sit unum, nihilominus non significat unum obiectum equaliter participatum ab illis, sed potius significat duas res, in quibus ratio significata in uno est intrinsece in alio extrinsece, in uno proprie in alio per metaphoram; de quo postea latius; æquivoca vero significata, ita sunt omnino dissimilia, quatenus per nomen æquivocum representantur, ut nullam habeant intrinsecam convenientiam; v.g. populus, & significat congregationem hominum, & arborem; ubi patet manifeste in rebus significatis formaliter per nomen, nullam in esse similitudinem, licet significata materialia alias similia sint in aliqua ratione, sed illa ratio, in qua conveniunt non significatur per nomen, populus.

¹² Econtravero evenit in univocis, quæ non solum significantur quomodocunque, sed potius sub una ratione convenientiæ, quatenus sub illa ratione proprie assimilantur, adunantur, & identificantur, in qua quatenus per illud nomen significantur, nullam habent inæqualitatem, diversitatem & differentiam, seu dissimilitudinem, sed potius maximam unitatem, quæ unitas, æqualitas, & identitas in illa ratione communi respectu univocatorum est ratio propriissime constituens univoca, in quantum talia; unde statim ac significatur per aliquod nomen inæqualitas in participando illam rationem superiorem, ex parte sui non datur univocatio.

¹³ Multiplex esse potest inæqualis participatio, sed non qualibet satis est ad tollendam univocationem; primo enim potest esse inæqualis participatio secundum esse, quia scilicet communis ratio perfectior est in uno membro dividente, quam in alio, ratione adiunctæ differentie perfectioris, verum hæc participationis inæqualitas non tollit univocationem, alias animal non esset univocum ad hominem & ad leonem, cum perfectius sit ex vi rationalitatis in homine, quam in leone; secundo alia inæqualis participatio est secundum plures, & pauciores gradus formæ eiusdem speciei completæ, quo pacto album participatur a magis albo, & minus albo; hæc similiter non destruit univocationem; album enim ut sic non est analogum, sed univocum comparatione albi ut quatuor, & ut quinque.

¹⁴ Tertio modo aliqua inter se comparata possunt habere inæqualitatem per ordinem prioris, & posterioris, quando scilicet unum est prius natura quam aliud; cæterum propter significantur communi nomine, unum non dicit ordinem ad aliud; sed ratio per nomen significata, cuique eorum absolute convenit sine ulla prioritate, aut posterioritate representata per ipsum; habitus enim, & potentie vitales habent univocationem, in qualitate ut sic; quia qualitas ut sic respectu illorum est genus, & nihilominus potentia est prior natura habitu, quia habitus dependet intrinsece à potentia vitali; attamen, quia comparata ad rationem communem illa duo nullum habent ordinem, dependentiam aut inæqualitatem in illa ratione superiori, sed ex æquo se habent ad illam, quia habitus non dicitur qualitas propter potentiam, ideo dicuntur univocata in ratione qualitatis, & qualitas ut sic est univoca ratio respectu illarum. Item binarius, & ternarius univoci sunt in ratione numeri, licet habeant ordinem prioris, & posterioris, quia binarius supponitur ad ternarium, & idem est de triangulo, & quadrangulo respectu

figuræ ut sic. Tandem affirmatio est prior negatione secundum propriam rationem; & nihilominus enuntiatio est genus ad illas, quia æque conveniunt in ratione communi enunciationis; ita D. Thomas 1. part. Amonius, Boetius, & alij.

Denique alia est inæqualis participatio, quæ univocationem tollit, quando scilicet ratio significata per nomen ex parte sui, quatenus distinguitur à differentiis, perfectior est in uno inferiori, quam in alio, ratione cuius nomen commune principaliter dicitur de uno membro, de alijs vero minus principaliter; quia illud simpliciter, & per se stat, reliqua vero tali nomine appellantur non per se, & simpliciter, sed per attributionem ad primum, vel secundum quid, & per accedens, vel secundum extrinsecam denominationem; v. g. vox homo dicitur inæqualiter de homine vero, & picto, & sanum de animali, & de medicamento aut cibo, quia ratio hominis significata per nomen ex parte sua non est æqualis, sed potius inæqualis imaginis, & Petro vivo; perfectiori enim modo est natura, & substantia hominis in Petro, quam in imagine, imo in imagine non est natura hominis, sed solum similitudo extrinseca illius.

Univocatio ut sic dividitur, ut annotat Scotus ¹⁶ in primo dist. 3. q. 1. & 3. in *Physicam*, *Logicam*, & *Metaphysicam*. Physica est, quæ sub eodem nomine unam importat naturam formaliter proflus indivisibilem, in plura specie distincta, sed solo numero, & materialiter, ut est hæc aqua, quæ quia à parte rei individua est, non est divisibilis in plures species, est tamen divisibilis in plures aquas realiter distinctas eiusdem nominis, & rationis cum ipsa, ex eo quod tota aqua homogenea sit. Metaphysica est, quæ importat unam, & eandem rationem sub uno nomine significatam à multis præcisam, æqualiter participabilem ab ipsis: Logica autem est una ratio communis prædicabilis de multis æqualiter; Logicus enim ex proprio munere, & officio agit de rebus sub ratione prædicabilium.

Alio modo univocatio physica solet dici, quæ ¹⁷ nihil aliud est quam convenientia & similitudo perfecta, quæ datur à parte rei inter plura, ratione cuius potest abstrahi metaphysice una ratio æqualiter participabilis illis; physica vocatur hæc, quia datur à parte rei sine opere intellectus in subiectis mutationibus physicis obnoxij, & quia hæc est fundamentum univocationis metaphysicæ, quia genus metaphysicum in physico fundatur, ideo physica dicitur.

In univoco dantur tria, ipsæ res videlicet, quæ ¹⁸ conveniunt univocæ in ratione communi, ut equus, & homo respectu animalis & hæc vocantur univoca univocata, & sunt quæ definitur Aristoteles *ubi supra*, & datur etiam illa ratio, in qua conveniunt æqualiter, & hæc vocatur univocum univocabile. Tandem datur ipsum nomen, & conceptus formalis immediate significans rationem illam univocatis communem, & hoc nomen vocatur univocum univocans.

SECTIO III.

Nostra sententia proponitur.

Conclusio: si ratio entis simpliciter præcindatur ab inferioribus, ita ut unus simpliciter conceptus obiectivus correspondeat univo conceptui formali entis, est univoca.

Hæc